

По-друге, різний зміст занять, які створюють адекватні режими рухової активності, неоднозначно впливає на темпи розвитку силовий і швидко-силових здібностей.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що експериментальна програма, в основу якої було покладено різні режими навантаження та різноманітні засоби легкої атлетики, позитивно вплинула на силову підготовленість студентів коледжу.

Література

- 1.Базилевич Н.О. Організаційно-методичні засади застосування ігрового методу в професійно-прикладній фізичній підготовці студентів ПТУ / Н.О. Базилевич, О.С. Тонконог // Науковий часопис НПУ імені Драгоманова. – Випуск 3К (97) 18, серія 15. – Київ, 2018. – С. 46-49.
- 2.Мицкан Б.М. Професійно-прикладна фізична підготовка у технічних закладах освіти / Б. М. Мицкан, Р. В. Римик, Л. Б. Маланюк // Вісник Прикарпатського університету. – Серія : Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2014. – Вип. 20. – С. 122–127.
- 3.Оптимізація фізичної та технічної підготовки у швидко-силових видах легкої атлетики : монографія / авт. кол.: Воронін Д.М. та ін.; за заг. ред В. Конестяпіна та Я. Свища. – Львів : ЛДУФК, 2016. – 220 с
- 4.Римик Р. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів коледжу ресторанного сервісу і туризму. / Р. Римик, Л. Маланюк // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2017 – С. 52-57.
- 5.Терещенко В. І. Фізична підготовка студентів засобами легкої атлетики : навч. пос. / В. І. Терещенко, О. В. Терещенко. – Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2012. – 316 с.

References

- 1.Bazylevych N.O. Orhanizatsiino-metodychni zasady zastosuvannya ihrovoho metodu v profesiino-prykladnii fizychnii pidhotovtsi studentiv PTU / N.O. Bazylevych, O.S. Tonkonoh // Naukovyi chasopys NPU imeni Drahomanova. – Vypusk 3K (97) 18, seriia 15. – Kyiv, 2018. – S. 46-49.
- 2.Mytskan B.M. Profesiino-prykladna fizychna pidhotovka u tekhnichnykh zakladakh osvity / B. M. Mytskan, R. V. Rymyk, L. B. Malaniuk // Visnyk Prykarpatskoho universytetu. – Serii : Fizychna kultura. – Ivano-Frankivsk, 2014. – Vyp. 20. – S. 122–127.
- 3.Optymizatsiia fizychnoi ta tekhnichnoi pidhotovky u shvydkisno-sylovykh vydakh lehkoї atletyky : monohrafiia / avt. kol.: Voronin D.M. ta in.; za zah. red V. Konestiapina ta Ya. Svyshcha. – Lviv : LDUFK, 2016. – 220 s
- 4.Rymyk, R. Profesiino-prykladna fizychna pidhotovka studentiv koledzhu restorannoho servisu i turyzmu. / R. Rymyk, L. Malaniuk // Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoieuropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky, 2017 – S. 52-57.
- 5.Tereshchenko V. I. Fizychna pidhotovka studentiv zasobamy lehkoї atletyky : navch. pos. / V. I. Tereshchenko, O. V. Tereshchenko. – Irpin : Natsionalna akademiia DPS Ukrainy, 2012. – 316 s.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.3K(131).09
УДК 796.01

Бакико І.В.
докторант,
Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ,
Дмитрук В.С.
к.пед.н., доцент,
Луцький національний технічний університет,
Николаев С.Ю.
к.фіз.вих., доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ І САМООЦІНКИ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ 5-ИХ ТА 11-ИХ КЛАСІВ

У статті з'ясовується взаємозв'язок ціннісних орієнтацій і самооцінки фізичного розвитку школярів 5-их та 11-их класів. Вказуються кореляційні зв'язки термінальних, інструментальних цінностей та самоопису фізичного розвитку учнів.

Показник «здоров'я» у хлопців 5-го класу корелює з показниками «координації рухів», «фізичної активності» та «сили». Для дівчат дані показники не мають великого значення. Аналіз самоопису у хлопців 5-го класу показав, що показник «здоров'я» корелює з такими показниками як «самостійність як незалежність у судженнях та оцінках», «матеріальне забезпечення» та «задоволення». У дівчат на показник «здоров'я» впливає лише «самостійність як незалежність у судженнях та оцінках».

Проведений кореляційний аналіз дає можливість стверджувати, що жоден з опитаних хлопців 5-го та 11-го класів не обрав такі пріоритетні, термінальні цінності життя як: «впевненість у собі»; «любов»; «хороші і вірні друзі» та «щасливе сімейне життя». У дівчат вагомими цінностями життя не є «любов»; «свобода як незалежність у вчинках і діях»; «творчість»; «активне, діяльне життя» та «рівність».

Ключові слова: ціннісні орієнтації, самооцінка, фізичний розвиток, школярі, здоров'я.

Бакико І.В., Дмитрук В.С., Николаев С.Ю. Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій і самооцінки фізичного розвитку школярів 5-ого та 11-ого класів. В статті вияснюється взаємозв'язок ціннісних орієнтацій і самооцінки фізичного розвитку школярів 5-ого та 11-ого класів. Указуються кореляційні зв'язки термінальних, інструментальних цінностей і самоописання фізичного розвитку учнів.

Показатель «здоровье» у ребят 5-го класса коррелирует с показателями «координации движений», «физической активностью» и «силой». Для девушек данные показатели не имеют большого значения. Анализ самоописания у ребят 5-го класса показал, что показатель «здоровья» коррелирует с такими показателями как «самостоятельность как независимость в суждениях и оценках», «материальное обеспечение» и «удовольствие». У девушек на показатель «здоровья» влияет только «самостоятельность как независимость в суждениях и оценках».

Проведенный корреляционный анализ позволяет утверждать, что ни один из опрошенных ребят 5-го и 11-го классов ни избрал такие приоритетные, терминальные ценности жизни как «уверенность в себе»; «любовь»; «хорошие и верные друзья» и «счастливая семейная жизнь». У девушек весомыми ценностями жизни не являются «любовь»; «свобода как независимость в поступках и действиях»; «творчество»; «активная, деятельная жизнь» и «равенство».

Ключевые слова: ценностные ориентации, самооценка, физическое развитие, школьники, здоровье.

Bakiko Ihor, Dmitruk Vitaly, Nikolaev Sergey. The relationship between value orientations and self-assessment of physical development of schoolchildren of the 5-th and 11-th grades. The article clarifies the relationship between value orientations and self-assessment of physical development of schoolchildren of the 5th and 11th grades. The correlations between terminal, instrumental values and self-description of the physical development of students are indicated.

The indicator "health" in 5th grade children correlates with the indicators of "coordination of movements", "physical activity" and "strength". For girls, these indicators are not very important. The analysis of self-description of 5th grade children showed that the indicator of "health" correlates with such indicators as "independence as independence in judgments and assessments", "material security" and "pleasure". In girls, the indicator of "health" is influenced only by "independence as independence in judgments and assessments."

Among the instrumental values, the indicator of "health" in boys is influenced by the following indicators: high demands (high claims) ($r = -0.28$), sensitivity (care) ($r = 0.25$), politeness (good manners), politeness ($r = -0.26$), cheerfulness (sense of humor) ($r = 0.61$), efficiency in business (diligence, productivity at work) ($r = -0.28$) and responsibility (sense of duty), the ability to keep the word ($r = -0.20$). The girls of this age category included: cheerfulness (sense of humor) ($r = 0.37$), diligence (discipline) ($r = 0.28$) and breadth of views (ability to understand someone else's point of view, respect other tastes, habits) $r = 0.29$.

The performed correlation analysis allows us to assert that none of the surveyed children of the 5th and 11th grades chose the same priority, terminal values of life as "self-confidence"; "love"; "Good and faithful friends" and "happy family life." For girls, "love" is not a significant value in life; "Freedom as independence in actions and actions"; "creation"; "Active, active life" and "equality".

Key words: value orientations, self-esteem, physical development, schoolchildren, health.

Постановка проблеми. Проблема формування цінностей фізичної культури, усвідомленого ставлення до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності як до засобу збереження та зміцнення здоров'я – нагальна проблема, яка постала перед загальноосвітньою школою. Освітні установи організовують життя школярів, розвивають і формують в них такі потреби, інтереси, ціннісні орієнтації, які не в силах сформувати жоден інший інститут. Формування ціннісних орієнтацій у шкільному середовищі відкриває великі можливості для систематичної і цілеспрямованої роботи, в цьому напрямку. Окремо слід відзначити, що діючи на сьогоднішній день система фізичного виховання в школі переважно побудована на основі традиційної освіти, де особистість учнів сприймається через призму певних параметрів (показники розвитку фізичних якостей, ступінь володіння руховими вміннями та навичками, рівень теоретичних знань і виступають як засіб досягнення цих цілей). Підвищений інтерес до стану здоров'я дітей повинен бути обумовлений не тільки тим, що вони є генетичним фондом нації, а й тим, що вони є найбільш чутливою віковою групою до впливу негативних факторів навколишнього середовища. Основними причинами цього явища вчені називають неправильну організацію навчального процесу. Протидією підвищеного розумового навантаження школярів дослідники називають рухову активність у вільний час, яка може носити рекреаційно-оздоровчу та спортивну спрямованість. Проте проблема підвищення рівня рухової активності підлітків полягає не тільки в наявності вільного часу, а й у сфері їхніх мотивів, інтересів, бажань, ціннісних орієнтирів, які формуються більшою мірою у навчально-виховному процесі фізичного виховання у школі [4, с. 183].

Науковці стверджують, що ціннісна орієнтація є утворенням зі складною структурою, яка взаємодіє із низкою психологічних дефініцій, зокрема з «потребами», «мотивами», «інтересами» як рушійними силами соціальної поведінки людини [8, с. 15].

Аналіз літературних джерел. На сьогоднішній день у науковій літературі не проглядається консенсус співвідношення самостійності ціннісних орієнтацій до решти категорій. Так, ціннісні орієнтації підпорядковують, а частіше за все підпорядковуються усталеними психологічними категоріями або співпадають з ними. Особливо яскраво це проглядається у дослідженнях потребно-мотиваційної сфери особистості, вивченню якої у фізичному вихованні приділяється чимало уваги [2, с. 38; 3, с. 180; 6, с. 217]. З'ясуванню соціальних і культурних чинників формування інтересу дітей і підлітків до занять фізичною культурою присвячено роботи, О. Бабешка, Г. Безверхньої, А. Москальової [1, с. 51; 2, с. 44] та інших науковців. Вивчення ступеня дослідження проблеми формування ціннісних орієнтацій у фізичному вихованні школярів, дозволило нам визначити суперечності між об'єктивною соціальною й особистісною значущістю даного підходу та відсутністю науково-обґрунтованих умов його реалізації в закладах середньої загальної освіти. Дослідження зарубіжних учених в галузі фізичної культури і спорту великою мірою спрямовані на вивчення питання щодо сприяння та впливу занять спортом на формування чоловічих і жіночих якостей особистості [9, с. 27; 10, с. 275; 11, с. 25].

Таким чином, здійснюючи аналіз науково-педагогічної літератури, ми в своєму науковому пошуку спираємося як на надбання в галузі фізичної культури, педагогіки та психології в контексті організації освіти та виховання дітей, підлітків і молоді в процесі фізичного виховання, так і на сучасні теорії, що розкривають цілий комплекс проблем, пов'язаних із

формуванням моделей компонентів індивідуальної фізичної культури, підлітків з критеріями оцінки для різних вікових і статевих груп [5, с. 8; 6, с. 311; 7, с. 37; 9, с. 30].

Отже, актуальність вивчення відмінностей ціннісних орієнтирів у поведінкових характеристиках і ціннісних орієнтирів індивідуальної фізичної культури юнаків і дівчат, у діяльній сфері сучасної фізичної культури не викликає сумнівів.

Мета дослідження полягала у з'ясуванні взаємозв'язку ціннісних орієнтацій і самооцінки фізичного розвитку школярів 5-их та 11-их класів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення мети був використаний тест-опитувальник Є.В. Боченкової «Самоопис фізичного розвитку». Опитувальник містить 70 тверджень, які стосуються сфери фізичного розвитку людини та встановлює 10 показників фізичного розвитку і показник загальної самооцінки: здоров'я, координація рухів, фізична активність, структурність тіла, спортивні здібності, фізичне «Я», зовнішній вигляд, сила, гнучкість, витривалість, самооцінка. Аналіз результатів цього тестування довів, що всі питання опитувальника мають вірогідні значення коефіцієнтів кореляції. Також було проведено анкетування, основна мета якого полягає у виявленні ціннісних орієнтацій (термінальних та інструментальних) (за М. Рокича). Ми розглядали кореляційні зв'язки термінальних, інструментальних цінностей та самоопису фізичного розвитку школярів.

Дослідження проводились на базі загальноосвітньої школи № 17 м. Луцька зі школярами 5-х та 11-х класів у віці 10 та 16 – 17 років. Загальна кількість респондентів склала 120 осіб (юнаків – 60; дівчат – 60).

Показник «здоров'я» у хлопців 5-го класу корелює з показниками «координація рухів» ($r = 0,23$), «фізична активність» ($r = -0,33$) та «сила» ($r = 0,50$). Для дівчат дані показники не мають великого значення.

Аналіз самоопису у хлопців 5-го класу показав, що показник «здоров'я» корелює з такими показниками як «самостійність як незалежність у судженнях та оцінках» ($r = -0,49$), «матеріальне забезпечення» ($r = -0,31$) та «задоволення (життя, повне задоволення, приємного проведення часу, багато розваг)» ($r = -0,38$). У дівчат на показник «здоров'я» впливає лише «самостійність як незалежність у судженнях та оцінках» ($r = 0,25$).

Серед інструментальних цінностей, на показник «здоров'я», у хлопців має вплив наступні показники: високі запити (високі претензії) ($r = -0,28$), чуйність (дбайливість) ($r = 0,25$), вихованість (гарні манери, ввічливість) ($r = -0,26$), життєрадісність (почуття гумору) ($r = 0,61$), ефективність у справах (працьовитість, продуктивність в роботі) ($r = -0,28$) та відповідальність (почуття обов'язку, вміння тримати слово) ($r = -0,20$). У дівчат, даної вікової категорії, увійшли: життєрадісність (почуття гумору) ($r = 0,37$), старанність (дисциплінованість) ($r = 0,28$) та широта поглядів (вміння зрозуміти чужу точку зору, поважати інші смаки, звички) ($r = 0,29$) (табл. 1).

Таблиця 1

Кореляційні зв'язки між показниками самоопису фізичного розвитку та ціннісними орієнтаціями у хлопців 5-го класу ($n = 30$)

Ц.О.	Самоопис										
	Здоров'я	Коорд. рухів	Фіз. акт.	Стр. тіла	Спорт. здібн.	Гл. фіз. Я	Зовн. вигл.	Сила	Гнучк.	Витр.	Самооц.
Термінальні цінності											
Сам. як нез.	-0,49	-0,04	-0,05	-0,05	-0,29	-0,09	-0,17	-0,14	0,15	0,01	-0,13
Впевн. у собі	-0,22	0,00	-0,10	-0,14	-0,10	-0,19	-0,25	-0,03	-0,12	-0,21	0,08
Мат. забезп.	-0,31	-0,12	-0,11	-0,21	-0,08	-0,18	-0,33	-0,38	0,21	-0,07	-0,25
Здоров'я	0,02	0,23	-0,33	-0,09	0,23	0,13	0,13	0,50	0,10	0,20	0,02
Задов-ння	-0,38	0,26	-0,03	0,20	0,26	0,36	0,15	0,11	0,58	0,38	-0,19
Цік. робота	0,16	0,51	0,00	0,35	0,35	0,28	0,37	0,35	0,31	0,25	0,281
Любов	-0,27	0,00	-0,27	-0,06	-0,34	-0,15	-0,15	-0,06	-0,03	-0,22	-0,07
Своб. як незалеж.	-0,10	0,14	-0,07	0,07	-0,01	-0,02	-0,02	0,01	0,14	0,17	0,02
Краса	-0,08	-0,04	-0,08	0,04	-0,03	0,00	-0,04	-0,32	0,15	0,00	-0,24
Хор. і вір. друзі	0,20	0,26	0,10	0,16	0,15	0,05	0,11	0,18	0,09	-0,02	0,35
Пізн-ня	-0,15	0,28	-0,05	0,20	0,23	0,27	0,15	0,07	0,49	0,26	0,00
Цісл. сім. життя	0,12	-0,23	-0,11	-0,22	-0,02	-0,26	-0,17	-0,33	-0,05	-0,06	-0,31
Тво-сть	-0,15	0,25	-0,19	0,01	0,24	0,16	0,07	0,33	0,27	0,25	0,02
С. визн.	0,14	-0,04	0,02	-0,06	-0,15	-0,21	-0,15	-0,10	-0,41	-0,28	0,13
Акт. д. життя	-0,03	0,30	0,10	0,07	0,43	0,32	0,13	0,32	0,42	0,38	0,02
Рівність	-0,02	-0,09	-0,08	0,02	0,00	-0,04	-0,02	-0,25	0,10	0,08	-0,19
Сума	0,284	0,279	0,169	0,195	0,291	0,271	0,241	0,348	0,362	0,284	0,230

Σ												
г Сер. ар.	0,17	0,17	0,105	0,12	0,18	0,16	0,15	0,21	0,22	0,17	0,14	
Інструментальні цінності												
Вис. зап.	-0,28	-0,21	-0,30	-0,16	-0,16	-0,18	-0,23	-0,12	-0,08	-0,35	0,06	
Чуй-сть	0,25	0,08	0,08	0,09	0,08	0,26	0,14	0,05	0,08	0,23	-0,11	
Вих-сть	-0,26	-0,19	-0,51	-0,36	-0,17	-0,16	-0,35	-0,02	-0,05	-0,15	-0,22	
Жит-сть	0,61	0,43	0,43	0,34	0,43	0,40	0,55	0,19	0,32	0,44	0,11	
Ефект. у справах	-0,28	0,14	-0,17	0,14	0,18	0,19	-0,01	0,01	0,24	-0,02	0,06	
Сміл. у відстоюв.	-0,13	-0,07	-0,21	-0,05	-0,15	-0,16	-0,15	-0,14	0,06	-0,11	-0,10	
Ст-сть	0,07	0,19	0,28	0,23	0,32	0,30	0,23	0,07	0,39	0,36	-0,10	
Непр. до недоліків	-0,16	-0,15	-0,20	-0,25	-0,19	-0,16	-0,20	-0,05	-0,14	0,03	-0,13	
Шир. п.	-0,02	0,08	0,31	0,10	0,20	0,19	-0,01	-0,02	0,15	0,08	0,10	
Чес-сть	-0,07	-0,26	-0,29	-0,41	-0,13	-0,40	-0,32	-0,27	-0,18	-0,05	-0,31	
Осв-сть	-0,15	0,19	0,18	0,10	0,27	0,15	0,04	-0,07	0,38	0,20	0,03	
Самок.	0,12	0,02	-0,15	0,01	-0,05	-0,03	0,04	0,00	-0,01	0,14	-0,21	
Т-сть	-0,13	0,22	0,26	0,13	0,48	0,38	0,18	0,09	0,47	0,47	-0,09	
Тв. воля	-0,04	0,11	0,01	0,23	0,01	0,28	0,19	0,12	0,25	0,21	-0,03	
Р-зм	-0,05	0,04	0,34	0,05	0,19	0,13	-0,01	-0,15	0,07	0,21	-0,09	
Від-сть	-0,20	0,08	-0,03	0,25	0,15	0,24	0,15	-0,11	0,37	0,30	-0,23	
Сума Σ	0,282	0,246	0,375	0,290	0,316	0,361	0,280	0,148	0,324	0,300	0,198	
г Сер. ар.	0,17	0,15	0,23	0,18	0,19	0,22	0,17	0,9	0,202	0,18	0,12	

Юнаки випускного класу визначаються з якими термінальними-цілями корелює категорія «здоров'я» та обрали наступні цінності: «цікава робота» ($r = 0,32$) та «активне, діяльне життя» ($r = 0,30$). Для дівчат 11-го класу показник «здоров'я» не є значущим.

В юнаків простежуємо кореляцію за 4 показниками опитувальника «Самоопис фізичного розвитку»: «координація рухів» ($r = 0,38$), «спортивні здібності» ($r = 0,32$), «гнучкість» ($r = 0,37$) та «самооцінка» ($r = 0,45$). У дівчат дані показники незначні.

Серед інструментальних-засобів дівчата назвали лише один показник – «широта поглядів» ($r = 0,30$). У юнаків ці засоби не є вагомими (табл. 2).

Таблиця 2

Кореляційні зв'язки між показниками самоопису фізичного розвитку та ціннісними орієнтаціями у юнаків 11-го класу ($n = 30$)

Ц.О.	Самоопис											
	Здоров'я	Коорд. рухів	Фіз. акт.	Стр. тіла	Спорт. здібн.	Гл. фіз. Я	Зовн. вигл.	Сила	Гнучк.	Витр.	Самооц.	
Термінальні цінності												
Сам. як незал.	-0,10	-0,14	-0,07	-0,11	-0,16	0,10	0,17	0,10	0,05	0,15	-0,10	
Впевн. у собі	0,08	0,16	-0,05	0,09	0,12	0,02	0,40	0,19	0,16	0,05	0,31	
Матер. забезп.	0,08	0,08	-0,34	0,25	0,03	0,20	0,39	0,26	0,12	0,01	0,35	
Здоров'я	0,18	0,38	0,02	0,06	0,32	-0,15	0,13	0,23	0,37	0,22	0,45	
Задов-ння	0,29	0,32	-0,03	0,23	0,18	-0,05	0,22	0,18	0,29	0,15	0,50	
Цік. Робота	0,32	0,16	-0,20	0,32	0,15	-0,03	0,02	0,06	0,15	0,07	0,28	
Любов	0,27	0,41	-0,13	0,31	0,29	-0,01	0,24	0,26	0,31	0,13	0,53	
Своб. як незалеж.	0,03	0,12	-0,16	0,26	-0,04	0,19	0,14	0,07	0,10	0,02	0,16	
Краса	0,05	0,23	0,10	-0,04	0,25	-0,17	-0,12	0,05	0,19	0,31	0,05	
Хор. і в. Друзі	0,16	0,31	-0,06	0,14	0,13	0,13	0,33	0,32	0,32	0,14	0,55	
Пізн-ня	0,20	-0,22	0,31	-0,31	0,03	-0,34	-0,32	-0,33	-0,22	-0,12	-0,23	
Щ. с. Життя	-0,02	0,32	0,31	-0,09	0,35	-0,17	0,08	0,18	0,23	0,09	0,45	

Тво-сть	0,23	0,00	-0,05	0,04	0,04	-0,13	0,00	-0,17	-0,06	-0,13	0,12
С. визн.	-0,10	0,16	0,23	-0,02	0,12	-0,19	-0,01	-0,08	0,00	-0,06	0,14
А. д. життя	0,30	0,11	-0,11	-0,03	0,15	-0,11	0,00	-0,05	0,06	-0,01	0,13
Рівність	-0,13	0,35	0,17	0,07	0,31	-0,13	0,09	0,15	0,14	0,06	0,34
СумаΣ	0,254	0,347	0,234	0,237	0,267	0,212	0,266	0,268	0,277	0,172	0,469
гСер. ар.	0,15	0,21	0,14	0,14	0,16	0,13	0,16	0,16	0,17	0,107	0,29
Інструментальні цінності											
Вис. зап.	0,03	-0,17	-0,19	0,06	-0,31	0,41	0,30	0,03	-0,16	-0,21	-0,05
Чуй-сть	0,02	0,36	0,30	-0,20	0,38	-0,18	0,15	0,20	0,18	0,16	0,35
Вих-сть	-0,05	0,29	0,13	0,24	0,17	0,03	0,19	0,16	0,13	0,06	0,34
Жит-сть	0,18	0,38	-0,04	0,18	0,21	-0,02	0,39	0,28	0,30	0,12	0,56
Ефект. у справах	-0,04	0,07	-0,12	0,27	0,03	0,04	0,35	0,13	0,07	0,03	0,22
См. у відст.	0,12	0,03	0,18	-0,31	0,27	-0,34	-0,13	-0,15	0,00	-0,05	0,06
Ст-сть	-0,05	0,25	0,19	0,14	0,13	-0,13	0,10	0,01	0,13	0,02	0,23
Непр. до недолік.	-0,02	0,29	-0,03	0,19	0,16	0,10	0,33	0,18	0,12	0,01	0,34
Шир. п.	-0,15	0,22	0,08	0,09	0,22	-0,28	-0,08	-0,05	0,10	0,01	0,15
Чес-сть	0,06	0,06	0,09	0,03	0,01	-0,11	0,05	-0,05	0,04	-0,05	0,11
Осв-сть	0,06	0,17	0,21	0,13	0,31	-0,21	-0,14	-0,06	-0,04	-0,08	0,17
Самок.	0,11	0,26	-0,23	0,23	0,07	0,07	0,36	0,13	0,12	-0,03	0,37
Т-сть	-0,16	0,39	0,34	-0,08	0,54	-0,36	-0,09	0,12	0,15	0,14	0,30
Тв. воля	0,05	0,07	0,23	-0,05	0,30	-0,21	0,02	0,01	0,02	0,06	0,15
Р-зм	0,13	0,16	-0,15	0,28	-0,08	0,14	0,40	0,10	0,10	0,01	0,35
Від-сть	0,03	0,28	0,28	-0,01	0,33	-0,17	-0,03	0,13	0,20	0,03	0,38
Сума Σ	0,126	0,316	0,279	0,249	0,352	0,280	0,311	0,179	0,186	0,107	0,413
гСер. ар.	0,7	0,19	0,17	0,15	0,22	0,17	0,19	0,11	0,11	0,6	0,25

Висновок. Таким чином, проведений кореляційний аналіз дає можливість стверджувати, що жоден з опитаних хлопців 5-го та 11-го класів не обрав такі пріоритетні, термінальні цінності життя як: «впевненість у собі (свобода від внутрішніх протиріч, сумнівів)»; «любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною)»; «хороші і вірні друзі» та «щасливе сімейне життя». У дівчат вагомими цінностями життя не є «любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною)»; «свобода як незалежність у вчинках і діях»; «творчість (можливість творчої діяльності)»; «активне, діяльне життя» та «рівність (братство, рівні можливості для всіх)».

Хлопці не надають перевагу «витривалості», як показнику «здоров'я», а дівчата – «фізичній активності», «стрункості тіла», «спортивним здібностям», «глобальному фізичному «Я»», «зовнішньому вигляду» та «витривалості».

У хлопців незначний показник інструментальних-засобів увійшли: «непримиренність до недоліків в собі та інших»; «широта поглядів (вміння зрозуміти чужу точку зору, поважати інші смаки, звички)»; а у дівчат: «високі запити (високі претензії)»; «вихованість (гарні манери, ввічливість)»; «непримиренність до недоліків в собі та інших» та «терпимість (до поглядів і думок інших людей, вміння прощати іншим їхні помилки та обмани)».

Перспективи подальших досліджень будуть проводитись з метою з'ясування адекватності самооцінки фізичного розвитку за показниками фізичної підготовленості школярів 5-их та 11-их класів.

Література

1. Бабешко О. Гендерні засади побудови змісту фізичного виховання школярів. Фізичне виховання в школі. 2006, № 4. С. 50 – 53.
2. Безверхня Г. В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-х – 11-х класів : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту : 24.00.02. Київ : НУФКСУ, 2000. 44 с.
3. Круцевич Т. Ю., Марченко О. Ю., Захарченко М. О. Врахування гендерного підходу в процесі занять з фізичного виховання учнівської молоді Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. Молодий вчений. 2017. № 3. березень (43.1) 180 – 183.
4. Круцевич Т. Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді. Київ: Олімпійська література, 2011. 224 с.
5. Лубышева Л. И. Современный ценностный потенциал физической культуры и спорта и пути его освоения обществом и личностью. Теория и практика физической культуры. 1997. № 6. С. 4 – 12.
6. Максименко А. М. Основы теории и методики физической культуры. Москва: Б.и., 2001. 319 с.
7. Марченко О. Ю. Гендерні особливості самоопису фізичного розвитку школярів. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: науковий журнал, 2016. №1. с. 37 – 41.
8. Цибульська В. В. Формування мотивації до професійно-прикладної фізичної підготовки студентів педагогічних спеціальностей на різних формах навчання : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту : 24.00.02. Дніпропетровськ : ДАФКС, 2015. 21 с.

9. Hendry, I. (1986). Changing school in changing society. the role of pew. Physical education. sport and schooling. lewes, falmerpress. P. 27 – 32.
10. Pawlowski, C. S., Ergler, C., Tjornho j-Thomsen, T., Schipperijn J. et al. (2015). Like a soccer camp for boys'. A qualitative exploration of gendered activity patterns in children's selforganized play during school recess. European Physical Education Review, Vol. 21. P. 275 – 291.
11. Slingerland, M., Haerens, L., Cardon, G. & Borghouts, L. (2014). Differences in perceived competence and physical activity levels during single-gender modified basketball game play in middle school physical education. European Physical Education Review. Vol. 20. P. 20 – 35.

References

1. Babeshko, O. (2006). Gender principles of building the content of physical education of schoolchildren. Physical education at school. 50 – 53.
2. Bezverkhnaya, G. V. (2000). Motivation for physical culture and sports of students of 5th - 11th grades: dissertation abstract for the degree of candidate of sciences in physical education and sports: Kyiv: NUFKSU. 44 p.
3. Krutsevych, T. Yu., Marchenko, O. Yu., & Zakharchenko M. O. (2017). Consideration of the gender approach in the process of physical education classes for students Yu. Fedkovych Chernivtsi National University. A young scientist. P. 180 – 183.
4. Krutsevich, T. Y. (2011). Control in physical education of children, adolescents and youth. Kyiv, Ukraine: Olympic Literature. 224 p.
5. Lubysheva, L. I. (1997). Modern value potential of physical culture and sport and ways of its development by society and personality. Theory and practice of physical culture. P. 4 – 12.
6. Maksimenko, A. M. (2001). Fundamentals of the theory and methods of physical culture. 319 p.
7. Marchenko, O. Y. (2016). Gender features of self-description of physical development of schoolchildren. Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports: a scientific journal, 1, P. 37 – 41.
8. Tsiulska, V. V. (2015). Formation of motivation to professionally-applied physical training of students of pedagogical specialties on various forms of training: the dissertation author's abstract on competition of a scientific degree of the candidate of sciences on physical training and sports: Dnepropetrovsk: DAFKS. 21 p.
9. Hendry, I. (1986). Changing school in changing society. the role of pew. Physical education. sport and schooling. lewes, falmerpress. P. 27 – 32.
10. Pawlowski, C. S., Ergler, C., Tjornho j-Thomsen, T., Schipperijn J. et al. (2015). Like a soccer camp for boys'. A qualitative exploration of gendered activity patterns in children's selforganized play during school recess. European Physical Education Review, Vol. 21. P. 275 – 291.
11. Slingerland, M., Haerens, L., Cardon, G. & Borghouts, L. (2014). Differences in perceived competence and physical activity levels during single-gender modified basketball game play in middle school physical education. European Physical Education Review. Vol. 20. P. 20 – 35.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.3K(131).10
УДК: 796.325

Бойчук Р.І.
*Кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри фізичного виховання і спорту,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Шанковський А.З.*
*Кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри фізичного виховання і спорту
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Захаркевич Т.М.*
*Старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Поряд із іншими сторонами підготовки атлетів-волейболістів, у цей час все більшої значущості набуває психологічна підготовка гравців. Ігрова діяльність є особливим видом психічної діяльності, що значною мірою залежить від розвитку інтелектуальних процесів. Покращення тактичного мислення у юних гравців відбувається головним чином за рахунок вдосконалення спостережливості, кмітливості, ініціативності та передбачення. Властивості уваги – це найважливіший психологічний чинник, який зумовлює успішність ігрових дій атлетів. У тренувальному процесі юних волейболістів слід значну увагу приділяти вдосконаленню здатностей до розподілу та переключення уваги. Під час вибору ігрового амплу юних волейболістів надзвичайно важливо враховувати їхні психофізіологічні особливості. Застосування тренувальних засобів, які дозволять покращити рівень розвитку швидкості рухових реакцій, властивостей уваги, мислення, антиципації, вольових якостей сприятиме максимальній реалізації функціонального та техніко-тактичного потенціалу юних волейболістів. Врахування типу темпераменту під час вибору ігрового амплу юних волейболістів сприятиме максимальній реалізації їхніх індивідуальних можливостей.

Ключові слова: юні волейболісти, психічні процеси, тренувальний процес, темперамент.